

א) [בכרת לת: ג] ט"א חד הוא ומר הוא חבו מר ידואר. רש"ל, א עיוניין ג. [תוספתא פ"ב ה"ד ד"ע, ט] ופי' מוס' סוכה יג. ד"ה מנריט' ומוס' חולין נט. ד"ה עיקר[א], ו) כלאים פרק א [מ"ב], ו) [לעיל דף לה:]; ח) ודף כו: וע"ש בפנימי' וז"ע קצת, ט) ז"ל משומתים, ו) מראה אש מ"ו, ט) ונ"ש מוס' סוכה לו: ד"ה כפי' ועוד שם מוס' יג. ד"ה אלקותא].

מוסף רש"י

אף ערקבלים. שם מרז (שורבין כג.).

מוסף תוספות

א. עשב הגדל סביב הדקל. מוס' סוכה יג. ואינו גדל מן הדקל. מוס' ה"א"ש.

רבינו הגנאל

מתני' ואילו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח וכו'. חזרת חסא, ועולשין הרובי, תמכה כך שמה, החרבינא אסרא דדיקלא, מרז מרזיאתא. אמר רבי יוחנן מדברי כולן נלמוד ירק מרז ש'לו שרף ופניו מכסיפין. אמר רב הונא הלהבה כאחרים דאמר ירק מרז ופניו מכסיפין ויש לו שרף והו' מרז. רב אחא בריה דרבא היה מהדר אמרייתא דרבא, אמר ליה רבינא מאי דעתך דמירזן טפי, ותא אנת חזרת תנן, וכן תאמר בר קפרא ור' שמואל חזרת, ואמר ר' אבשיא מצוה בחזרת וכו'. אמר ליה הרד"ב, ש"מ דכולי עלמא מצוה בחזרת היא חסא. אימא מרייתא דבופיא. יש מי שאומר המרה של בהמה. ויש מי שאומר מרה של דג ששמו כופיא, והיא שיבטא, והוא קלייס האפסין. ורחינן בינין מרז גידולי קרקע כמצה, דהא הקישור הכתוב על מצות ומרורים. פי' הרדוף הרויפא. ואסיקא מרורים כתיב מינין הרבה. אמר רבה בר רב הונא אמר רב ירקות ששנינו. כגון חזרת ועולשין ותמכה והרחבינא וכיוצא בהן, שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח משום מרז, כולן נורעין בערוגה אחת. דייקנן מינה כי אלו כולן מין אחד הן ואין בהן משום כלאים. ומותיב רבא עליה חזרת וחזרת גלין, ועולשין ועולשי שדה, כרישין כו', ואמרין בסופה כולן

כל שעה פרק שני פסחים

ל"א.

עין משפט נר מצוה

קבו א ב מ"י פ"ז מהל' מנה הלכה יג סמג עשין מ"א טו"ש"ע א"ח סי' טעג עט"ף פ' קבו ג מ"י פ"ג מהל' כלאים הלכה ג סמג לאון רע"ט טו"ש"ע י"ד סי' ר"א עט"ף ד':

לעוי רש"י

ליטוג' א' [לייטוג' א] חסא. קרישפיליא. עולש. מרזיב"א. מרזיבין (מין צמח). ורדיל"א. קונקנת. אמרפמ"ל. דקורות (צמח). סופר"ן [פורפריז"ן]. טלופח. טלף החמור (מין עשב). אלישע"א. לנעה. לייטו"ן. נודל מעשבים דמו חלב. פלדש [פלד"ש]. חיוורים. סופר"ן [פורפריז"ן]. טלופח. שלוי"ש. בר.

רבינו הגנאל (המשך)

נורעין בערוגה אחת, ודייקנין דוקא חזרת וחזרת גלין דתרויהו מין חזרת נינהו, הני הוא דליתגמרו כלאים בהדי הדדי, הא חזרת ועולשין אצי"ג דתרויהו מין מרז אינן כלאים הו', וכי תימא הכי קתני כל מין חזרת, וכל מין עולשין, וכל מין כרישין, וכל מין כוסבר, וכל מין חרדל, וכל מין דלעת, אלו כולן בחד נורעין בערוגה, ותא רב הונא דאמר זוגות זוגות שנינו, כלומר חזרת וחזרת גלין הנה זוג, עולשין ועולשי שדה זוג אחד, כרישין וכרישי שדה זוג אחד, כי האי גונא זוגות זוגות בפני עצמן אינן כלאים, הא כולוהו בהדדי נורעין דקאמר רבה בר רב הונא כהילכתן אחד מין כלומר אם בא לורען בערוגה אחת נותן לכל אחד ואחד כדי עבודתו שלא יתא זרע אחד יונק מגבול חברו שכל אחד מין בפני עצמו הוא.

בתנ"י אלו ירקום שאדם יוצא בהן ידי חובתו הרבה מאל עד שנימוחין: מנושלין. כדרך זישול: ומלטרפין לכוית. אם אין לו מאחד מהן כזית אבל יש לו מזה חלי זית ומזה חלי זית מלטרפין זה עם זה כדי ללאת ידי חובתו: ונדמאי ובמעשר ראשון כו'. אבל בטבל לא ואף על גב דמעשר ירק דרבנן הוא לא מהנה הבאה בעצירה דומיא

מתני' ואילו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחזרת בתמכא ובחרחבינא ובעולשין ובמרזר ויוצאין בהן בין לחין בין יבשין אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין ומצטרפין לכוית ויוצאין בקלה שלהן ובדמאי ובמעשר ראשון שנמשלה תרומתו ומעשר שני והקדש שנפרדו: **גמ'** חזרת חסא ועולשין הינדבי תמכא אמר רבה בר בר רב הונא דדיקלא ובמרזר מרירתא תני בר קפרא אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בעולשין ובתמכא בהרחלין בחרחבינן ובחזרין רב יהודה אומר אף עולשי שדה ועולשי גינה וחזרת עולשי גינה וחזרת הא תנא לה רישא הכי קאמר אף עולשי שדה בעולשי גינה וחזרת רבי מאיר אומר

אף עסוס ומורא ומר ירואר א"ל ר' יוסי עסוס ומורא א"ר אחד הוא ומר זה הוא ירואר תני דבי (ר') שמואל אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחזרת בעולשין ובתמכא ובחרבינן ובחרדופין ר' יהודה אומר אף חזרת יולין וחזרת גלין כיוצא בהן א"ר אילעא אומר משום ר"א אף ערקבלים וחזרתו על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי וכשבאתי לפני ר"א בן יעקב הודה לדברי ר' יהודה אומר כל שיש לו שרף ר' יוחנן בן ברוקה אומר כל שפניו מכסיפין אחרים אומרים [כל] ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין א"ר יוחנן מדברי כולן נלמד ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין אמר רב הונא הלכה כאחרים רבינא אשכחיה לרב אחא בריה דרבא דהוה מהדר א"ר אמרירתא א"ל מאי דעתך דמרירין טפי והא חזרת תנן ותנא דבי שמואל חזרת וא"ר אושעיא מצוה בחזרת ואמר רבא מאי חזרת חסא מאי חסא דחס רחמנא עילווין ואמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן למה נמשלו מצריים כמרזר לומר לך מה מרזר זה שתחילתו רך וסופו קשה אף מצריים תחילתן רכה וסופן קשה א"ל הרד"ב כי א"ל רב רחומי לאביי ממאי דהאי מרזר מין ירק הוא אימא מרירתא דכופיא דומיא דמצוה מה מצוה גידולי קרקע אף מרזר גידולי קרקע ואימא הירדוף דומיא דמצוה מה מצוה מין זרעים אף מרזר מין זרעים ואימא הרזיפו דומיא דמצוה מה מצוה שניקחת בכסף מעשר אף מרזר שניקח בכסף מעשר א"ל רבה בר רב חנין לאביי אימא מרזר חד מרזרים כתיב ואימא מרזרים תרי דומיא דמצוה מה מצוה מינין הרבה אף מרזר מינין הרבה אמר רבה בר רב הונא אמר רב ירקות שאמרו חכמים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח כולן נורעין בערוגה אחת למימרא דלית בהו משום כלאים מתיב רבא א"ר חזרת וחזרת גלין עולשין ועולשי שדה כרישין וכרישי שדה כוסבר וכוסבר שדה חרדל וחרדל מצרי ודלעת המצרי והרמוצה אינם כלאים זה בזה חזרת וחזרת גלין אין חזרת ועולשין לא וכי תימא כולוהו בהדדי קתני להו והא אמר רב זוגות זוגות מאי נורעין דאמר רב נורעין כהלכתן כהלכתן תנינא ערוגה

הכסף ככל אשר תאווה נפשך וגו': ואימא מרזר חד. מינא הוא מהנך ירקות ולא כל הני אלא מר שזכולן: כרישין של גינה: כרישי שדה. שלוי"ש"ש: והרמוצה. מין דלעת הוא ובמסכת נדרים (דף נ"א.) מפ' קרא קרקחאי: אינן כלאים זה צוה. אע"ג שיש שם לוי לאחד אינו כלאים בחזירו: חזרת בחזרת גלין. וכן עולשין בעולשי השדה (זוגות זוגות כמו שהן שנויין): וכי סימא כולוהו כרישי שדה קתני. דככל הני קאמר דאינן כלאים בחזירו: חזרת עולשין וכרישין: זוגות זוגות. חזרת וחזרת גלין או עולשין ועולשי שדה וכן כולן שנינו דאין כלאים זה צוה אבל חזרת בעולשין לא: מאי. כולן נורעין בערוגה אחת דאמר רב לעיל מרעין כהלכתן קא אמר כדי שלא ינקו זה מזה כגון חמשה זרעונין בערוגה של ששה על ששה טפחים כדמתן במסכת שבת (דף פ"ד):